

5252

1934

Сніп

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харкові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб., на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 місяці 1 руб., окреме число—5 коп. За-кордон—4 руб., 1/2 року—2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.
Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.
Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
= вчора по понеділках, середах та п'ятницях. =

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку не ухвалені, переходять у редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГОЛОШЕНЬ:

За рядок петіту попереду тексту, або за його місце платиться по 30 к. і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друкування не менше 3-х разів.

№ 20.

—>>> 13 (26) Травня. <<<—

1912 рік.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві.

ЗМІСТ: Передовиця; Ювидей пані Х. Алчевської; К. Бич-Лубенський—Сучасні негативи (історично-патологічний нарис); З нашого життя; З Галичини; З поля літератури й науки; Українська в чужих виданнях; Француз про українців і росіян; Книжки, надіслані до редакції; Фел'етон: Вірші М. Кононенка; Микола Гедзь—*Spirillum patricianum ukrainofilicium*. (казки та оповідання з невідомого життя).

13 Травня 1912 р. Харків.

Нащо писати, нащо видавати, коли нема кому читати?! От слова, які раз-у-раз чути від видавців українських часописів.

Нема читача! се два слова, від яких віє жахом. Коли, справді, нема читача, то навіщо ж видавати часописі, навіщо приймати на себе великі муки та страждання видавця, навіщо віддавати своє ім'я на поруку та глум, навіщо утворити українську часопис, щоб дурити письменників та творців, наче їх твори читають, бо вони видруковані в часописі! Навіщо дурити поетів та публіцистів, які складають свою душу у ті рядки, яких сливе ніхто ніколи не прочитає. Навіщо робити ілюзію «української преси»...

Адже преса призначена на те, щоб впливати на людей, на громадянство, але коли громадянство не хоче читати, то про можливість якого впливу ще тут розмовляти! Се незвичайно принадна та чарівна думка вплинути на українське громадянство живим палким словом, але ж се й лехкомисна думка, бо тільки бичами та скорпіонами, а не словами можна дошкулити українському громадянству, яке вже давно відвикло по людськи розмовляти. Нація рабських душ—воно з низькою ненавистю дивиться на тих, хто турбує його мертвий ганебний спокій, хто сам робить і кличе його до діла, хто змушує його вилізти з ями упокорення та упослідження...

Тільки той, хто був у пекучій пустині, хто мав смертельну спрагу, хто мріяв у розпуці про краплю води, тільки той вміє оцінити джерело свіжої води. Тільки ті, що до 1905 року мріяли про українську пресу, дивились з побожною любов'ю та пошаною на кожне Ч-о української часописі, добуте в коверті з Галичини, тільки ті відчують усю розкіш, усю насолоду щастя, бачучи в себе на столі: „Радуга“, „Світло“, „Вістник“, „Хату“, „Р. Край“, „Засів“, „Рілля“...

Ті милі назви голублять очі, тішать серце, розважають душу. Се—здійснена мрія.

Але чи багато в нас таких, що перед 1905 роком мріяли про українську пресу? Хіба „решта“, величезна, без кінця велика „решта“—не дивиться

цілком байдуже на українську пресу, як на щось нове, чуже й незрозуміле, а навіть зайве. Хіба „решта“ не дивиться з упередженням на українську пресу? Отже ворожнеча, упередження та байдужність отсе ті страшидла, що в самім початку стривають українську пресу. Проти ворожнечи можна виставити силу чуття, проти упередження—силу пересвідчення, але що виставити проти байдужности століття? Вороги українства, зазначаючи з утіхою сю байдужність до української преси з боку українського громадянства, зазначають, що українському громадянству цілком не потрібна українська преса, бо вона чужа йому по мові, по духу й по ідеях, бо се громадянство вже звикло до російської преси так, що вважає її за рідну.

Втім є правда—на скільки справа йде про змосковлене українське громадянство, але втім нема правди, на скільки йде мова про справжнє стихійне українство.

Стихійне українство, українські маси—вони не можуть читати українських часописів з багатьох причин: у них нема грошей, щоб часописі передплачувати, у них нема грамотности, щоб ті часописі читати і, може, найголовніше, у них нема відомостей і розуміння, що існують на Україні часописі українські. Убожество та темнота отсе є дійсні причини, через які маси українські не знають і не читають українських часописів. Але міцно встановлено, що коли пощастить українській часописі де-не-де втрапити до селянської хати, вона стає там дорогим та любим усе сподіваним одвідувачем.

Далеко гірше стоїть справа з свідомим українством. До 1905 року раз-у-раз можна було чути тужні зітхання за українською пресою. О колиб тільки почала виходити часопис українська, вона-б мала десятки тисячів передплатників! Ми-б про се всі подбали! А як, справді, почали виходити українські часописі, то зразу голоси змовкли, а передплатників, як кіт наплакав. Найбільш розповсюджена по всій Україні часопис має ледві кілька тисячів передплатників.

А про те, не зважаючи на сей сумний стан річей, видавці не спиняють своєї діяльності, хоч вона ніякої користі їм не дає, а тільки прикрости з гори та нарікання зі споду.

Що спонукає їх до сього, що підтримує їх на тому тернистому шляху? Віра в те, що своєю діяльністю вони відчиняють широкі видокруги своєму

народові, надія на те, що раніш чи пізніше український читач зрозуміє вагу своєї преси і колись таки читатиме свою пресу, й любов, безмежна любов до свого темного, приниженого ледачого, навіть здеморалізованого, проте безконечно любленого народу.

Ся любов — є тією великою силою, тим рушієм, який не дасть упасти українській пресі, не дивлячись

на холодні чи ворожі чи байдужні відносини українського громадянства.

Нинішні видавці — каменярі преси — уторують своїми руками широкий шлях для майбутньої могутньої української преси.

Пані Х. Алчевська.

(З нагоди ювілею).

Сьогодні святкують 50-ю ювілей діяльності шановної пані Христини Алчевської. Ювілей просвітної діяльності. От же в сей день, коли російське суспільство принесе шановній ювілянтці данину свого поважання за многоцінну її працю, за чудові видання таких капітальних творів як «что читать народу», і багатьох інших, ми, українці, зазначимо те, чим обдарувала шановна ювілянтка нас. Сього дні ми складаємо пошану шановній ювілянтці, як матері-українці, матері трьох дітей: поетеси панни Христі Алчевської, артиста д. Івана Алчевського і композитора д. Г. Алчевського. Імена сих трьох дітей шановної ювілянтки відомі цілому українському громадянству, бо в справу українського відродження вони

Х. Алчевська.

вложили й свої дари. І коли ми згадаємо, як не багато українок можуть писатись тим, що діти їх служать своєму народові, коли згадаємо, як важко при сучасних обставинах виховувати своїх дітей «на українців», то ми зрозуміємо, яке велике діло зробила шановна ювілянтка, давши народові українському трьох діячів.

І коли-б можно було на одну шальку терезів покласти усю вагу того дару, що його дала українській нації шановна ювілянтка в особі своїх дітей, а на другу шальку усю вагу її російської діяльності, то, на наш погляд, українська шалька безмірно переважить, бо завжди живе діло є краще й ліпше, а ніж мертво... От же голосно гукнемо: «Слава матері українці, матері таких дітей!».

М. Кононенко.

* * *

Коли від дум поникне чоло,
Коли оступить сум навколо
І всюди стане пусто, голо
І холодом дихне життя,

Дивись тоді на небо ясне
Глибоке, чисте та прекрасне
І сум твій зникне, сум погасне,
Ти стрепенешся як дитя.

Отара крапельок злотистих
Таємно тихих, променистих —
Отих планет небесно чистих
Тобі звелить без суму жить...

То не роса блищить висдоку,
Не самоцвіти бачить око,
О, ні, о, ні! — То там глибоко
Людських думок краса мигтить.

То кращі наші ідеали,
То там блищать закони стали,
Мигтять надії, що пропали,
Там щастя наше збереглось.

Найкращі мрії та бажання,
Високі, чисті поривання,
Невидимі людські страждання
В блискучій краплі все злилось.

То наші здобутки всесвіту.
Що бились, рвалися з під гніту
І нашу душу не зогріту
Зовуть туди без вороття...

Дивись, дивись на зорі ясні,
На тії світочі прекрасні,
Вони нові, вони сучасні
Як ідеал, як ціль життя.

К. Бич-Лубенський.

Сучасні негативи.

(історично-патологічний нарис).

II.

Поки що коротенькими рисами ми намалювали сучасну картину моральної хвороби, примірно кажучи, церковного громадянства, себ то того громадянства, яке буде свої релігійні погляди та вірування на підставі догматів церкви і далеко не одхиляються од них. Завдяки тій великій моральній трусі, що зробив визвольний рух, який тільки зворушив все, та не збудував поки що нічого дійсного реального, ще більш, завдяки пануванню безправ'я, беззаконня та сваволі моральна істота людини повинна була переживати багато гострих важких вражіннь, які по трохи та по малу доводили її до занепаду, до зневірря, до великого ідейного банкрутства у самих святих своїх почуттях. Цей занепад правда почався далеко, далеко раніш сучасного політично-соціального заколоту, який є тільки наслідок цього занепаду. Цей занепад у одних викликає духовне калічення і перетворює його у церковне чудернацтво; других же примушує тимчасово шукати інших засобів морального заспокоювання та задоволення і штовхає їх на інші шляхи містично-філософських мереж спирітізму, теософії, окультизму та студювання білої та чорної (демонічної) магії. До чого дійшов цей занепад, можна бачити у тому, що в часи величезного підвою науки, в часи найміцнішого напруження всього того, що зветься прогрессом людської думки, не тільки відроджується але й зміцняється середньовіковий культ сатани з його чорними обіднями, які святкуються не в Парижі, або Лондоні про між ситих та ледящих людей, але навіть у такому буржуїно торгівельному місті, як Харків, де, як кажуть досвідчені люди, є досить величезний гурток демоністів та люциферістів.

У той же самий час, яко противага виникають наступники нібито світлий морально-філософських течій, які настирливо благовіщують про появлення на нововітленній субстанції всемирного божества щось таке на зразок (страшно сказати) Ісуса Христа в особі якогось то молоденького індуса на прізвисько—Кришнамурті або Алсіон. Коли ми переглянемо довгу низку діячів та учителів, та проповідників цих різноманітних навчень, коли ми перечитаємо твори наприклад

Karsch Uranisnuy und Tribadie bei den Naturvölkern (1901); Kisevetter, Geschichte des Okkultismus; Reichenbach, Der sensitive Mensch; Hirschfeld, Der urnalische Mensch; Schindler, Magisches Geistesleben, Breslau 1857 г., які студювали всі ці з'явища у наймаліших подробицях,—то ми запевнюємося, що всі ці нові святі є хворі люди, які взявши здорову зеринку дійсно наукового відкриття психофізичних елементів вирошують її при запоомозі своєї хворої фантазії у якусь зовсім неможливу та мало зрозумілу плутанину морально-релігійної псевдо-філософії, яка часто—густо трохи тільки не за малим не межує з марами делірика (дивись твори Ані Безант). Впливи цих святих новаторів далеко не були-б такими могутніми, а вражіння отакими міцними, як би аудиторія не складалася з такого не численного стовпища людських істот з порушенням не тільки моральним, але й фізичним станом свого життя.

Коли ми перечитаємо історію, то упевнимось, що отака переоцінка духовних вартостей завжди виникає, коли народ губить певний ґрунт під ногами, ґрунт, що зветься законом та правом. Найкращі зразки таких лихих часів ми маємо у середньовік'ї заходу.

Було б страшенно цікаво розповісти про святкування божевільних, про диких дяконів, про мандрівні проці кількох тисячів голих чоловіків, жінок, навіть малих дітей, про те дике страшне стовпище, у якому змішувались зневірені люди починаючи од королівської фрейліни, до простої селянки, од віконта, до подорожнього жебрака,—про ці стовпища, які хвеськаючи себе різками, бігали на протязі мало не трьох століть (XII, XIII, XIV ст.) по всім градам та весям Італії, Германії та Англії. Банкрутство морально-релігійного почуття, знищення закона та права пробуджують звірячі інстинкти. Страшний розвій, не розпусти, а еротизму у найрізнома—нітніших його проявах, (бо еротизм несе за собою розпусту) завжди знаменують цей занепад.

Це завжди було і завжди буде. Старі підвалини, струхлявівши, розпадаються, будівля тріщить; люди зачувають себе в небезпеці через те, що не бачуть ні звідки ніякого порятунку, нові ідеї не підтримують їх, вони ще їм поки що чужі, але і те, що було раніш чи воно ж було своїм, для тої маси людей, яка зве себе вищим, або середнім шаром загально-російської інтелігенції?

Все наше життя, як те не смішно, обірвало всі свої стосунки та звязки з бадьорим народнім корінням, з того

хапцем стали сьорбати. Тимчасом ми налили у третю шклянку: хай холоде. А як значно вихололо, а в глеці зменшилося, налили на скло й пересадили спирілли...

Мабуть із-чверть години куйовдився Тарадієнко біля мікроскопу, аж врешті голосний крик зачудования, здивовання й разом розкошів вилетів з його горла: «Сюди! швидче сюди!» Було в його голосі щось таке, що я стрепенувсь і зразу кинувся до його: «Дивись!! гукнув він із незвичайним виразом обличчя. Я глянув і трохи не зомлів. У темнуватій жижиці наче, блискавки, гайсали спирілли, перекидаючись, пустуючи і взагалі, виявляючи найбільше задоволення. Де ділася їх млявість, їх хвороби? Бадьорими, сильними рухами переносились вони з одного на друге місце, зачіпаючи стрічних спирілі і пускаючи їм бісики. Вони були повні сили, повні життя. Невже це були наші спирілли? І я допитливо глянув на Тарадієнка, він угадав мої думки, бо промовив: «Це безперечно спирілли патентованого українофільства, бо ніякі інші мікроби не могли-б витримати спиртуозної поживи!»

Я знов глянув у мікроскоп. Ціла громада спирілі танцювала, виробляючи якісь чудернацькі рухи. Але ті рухи наче були знаемі, наче нагадували якісь «па», додержували якогось ритму. Я став пильнувати і враз зрозумів: спирілли садили гошак!

Микола Гедзь.

Казни та оповідання з недійсного життя.

I. Spirillum patricianum ukrainofilicum

(Дісертація на доктора Патріотизму).

(Кінець).

Ми знайшли глек і всі потрібні спеції, і я став варити так, як мене вчила іще бабуся. Була то стародавня рецепта—випіи вже сливе згублена. Міцний спиртус, пахучий мед, ріжки, бодяк, гвоздичний перець, кориця, грецькі горішки і двацять інших спецій, яких саме—мій секрет—назви їх не знайдете у словнику Тимченка—були елементами, з яких робився той чудовий сік, що греки звали амброзією, а українці—варенухою. Цілий глек того солодкого трунку постановили ми в грубу, замазавши щільно покришку і стали дожидати, коли все буде готове.

Вже над-вечір витягли ми глек з груби й одіхнули. Чудовий, божественний запах розлився в повітрі й залоскотав піднебіння. Ми поналивали в шклянки горячого трунку й по-

самого часу, як люде поскидали охабні, поголили бороди і понадівали кургузі немецькі каптани та парики. Так одбулося в Великоросії, отак само і у нас на Україні. Російські бояри, а з ними і українські вельможні пани — старшина, — що жили колись одним життям з народом та відріжнилися од смердів тільки своїм багатством та походженням, по приказу з вище штучно одірвалися од рідимого народнього тіла, всмоктали в себе чужу цивілізацію і на завжди стали пануючими чужинцями для свого народу.

Але все ж таки вони не підвелися до тієї висоти, на якій стоять народи та інтелігенція заходу і лишилися дітьми свого часу.

Могутній закоп історично-культурного розвитку примушує переживати їх та переходити всі ті етапи, які переходили попередні народи.

Всі народи мали свої середні віки, — віки страшного заколоту, віки ідейного та партійного роздроблення на найменші частинки, з яких вже у величезних муках склався той чарівний та величний храм західної культури, який так страшенно вабить усіх нас до себе.

І ми теж повинні пережити цю зону середніх віків, і ми переживаємо їх зо всіма їх скрутами.

Коли порівняєм наше сучасне життя з середньовік'ям заходу, то, правда, у значно пом'якшеному через еволюцію малюнку ми вбачаємо знайомі картини забутої старовини.

Брак закону та права, занепад церкви, народження нових ідей, розпуста, страшенно відбивалися на всьому громадянстві; воно зневірювалось, шаліло і кидалось на всі боки вишукуючи дійсної справедливої відповіді на свої печучі, болючі запитання: «Що єсть істина? де правда?» а навколо одна правда — розвал, руїна! Чи не теж саме тепер і у нас?

Це не могло і не може задовольняти людину, — моральне почуття її примушує шукати чогось, — коли не допомагає офіційний Бог, вона відшукує собі другого і витворює його покладаючись лише на свої інстинкти. Одні хворі люде з підвищеним розвитком своїх поглядів та переконань силкуються заспокоїти себе теоріями спирітизму, теософії та окультизму, інші ж, у яких морально — релігійні чуття виявилися далеко більш скаліченими та надірваними, — або ж заспокоюють себе виконанням зовнішніх церковних звичаїв та всіляких обрядових церемоній, або ж перекичують їх та оживотворяють їх духом своєї хворости; ще де які, переконавшись, що світлий Бог, як би його не іменовали, не допомагає, не задовольняє їх

Рясні сльози зворушення покотилися з моїх очей.

Так от-де жерело сього національного танцю. І я мимо-волі згадав Настера, який каже: «Із скількох тайн завдяки бактеріології спаде заслона!»

Протягом цілого тижня що-дня стежили ми за життям спіріл. Було воно однаковітне і невразне але всеж було життя. Нові порції варенухи викликали й нову житеву енергію, що разом із спіртусом знова зникала. Тим-то життя спіріл взагалі було безбарвним і навіть відразливим. Тільки й оживлялись спірілли тоді, як кидалися на одну зі своїх, щоб розірвати її на шмаття.

Але головного, що нас найдужче цікавило, — плодження спіріл — ми не завважали. Аж врешті через тиждень в неділю одна спірілла привела дитину. Був це хорий, блідий та безбарвний індівід, що незвичайно швидко став старим. З його народженням тайна плодження спіріл щирого українофільства зникла. Хоч ті мікроби належали до найнижчих організмів, але в їх панувала дуже мудра та заплутана шлюбна організація, яка трохи навіть нагадувала пцуадуальний шлюб¹⁾. В усякім разі кожда спірілла-самця мала собі значне число спіріл-самців за чоловіків, а кожна спірілла-самацька мала собі за жінок стільки-ж

¹⁾ Коляшня (архаїчна) форма шлюбу в австралійських дикунів. — (Ред.).

розбещених інстинктів, — викликають з темноти віків страшні ритуали чорного Бога і кидаються в його обійми...

Чим гірш тиранія уряду, чим більш життя стає важким, — тим боротьба між світлом та темрявою робиться зліше та виявляється яскравіше.

(Кінець буде).

3 нашого життя.

◀ *Пам'яті Бориса Грінченка.* 22 квітня у Полтаві відбувся загальні збори полтавського товариства „Боян“. На зборах було прочитано реферат про життя й діяльність покійного українського письменника й незабутнього громадського діяча Бориса Грінченка з приводу других роковин його смерті.

◀ *Ювілей.* 20-го травня 1912 року в 12^{1/2} годин в актовому залі Харківського університета одбудеться урочисті збори присвячені вшануванню Христі Данилівни Алчевської з приводу 50-ліття її педагогічної та просвітної діяльності. Иногородніх просять надіслати привітання по такій адресі: Харків, Мирнолицька вул., 32, Марії Миколаєвни Коневій.

◀ *Катеринославська „Просвіта“.* 21-го квітня відбулися загальні збори катеринославської „Просвіти“. Рада товариства здала справоздання, з якого видно, що в минулому році „Просвіта“ виявила ріжноманітну й жваву діяльність. Од початку 1911 року справи в товаристві йшли погано, але з другої половини року, коли вибрали нову раду життя „Просвіти“ набрало сили й виявило жваву діяльність. Товариство виплатило борги свої, влаштувавши Кобзарський концерт й зробило заходи що до публічних лекцій з українознавства. Товариство допомагало також матеріально в справі влаштування в с.с. Дівці й Мануйлівці аялинок — в ці села куплено було товариством для роздачі дітям на 125 руб. книжок.

◀ *Проти українства.* 28-го квітня закрито житомирську „Просвіту“, закрито на підставі ч. 6 тимчасових правил про товариства. Так ще одна „Просвіта“ зробилась жертвою сучасного лихоліття, ще на одно культурно-просвітне товариство збідніла українці. До зачинення житомирської „Просвіти“, яка провадила тільки культурно-просвітну роботу, як і всі інші „Просвіти“, спричинились головним чином житомирські черносотенці систематично друкуючи в своїй газеті „Жизнь Воляни“ доноси й наклепи на „Просвіту“ й підмовляючи адміністрацію закрити її.

У газеті „Новое время“ — новий наклеп на українство. Співробітник тієї газети Столипін вигадав оце, що галицько-український мітрополіт гр. А. Шептицький недавно приїздив потайно на Україну. Жив він тут під чужим ім'ям і купив собі

спіріл-самець. Але на диво наслідків тої шлюбної організації було за мало; частина спіріл переходила вже ніби на парний шлюб. Ізольовані від цілого світа, жили вони в атмосфері неприступній для інших живих істот. І чи то спіртус, чи гострі спеції варенухи, чи така вже вдача тих мікробів, але вони все більше дичавіли й ставали лютішими. Але Тарадієнко мало звертав уваги на усіхіку спіріл, він тішився тим, що плодження спіріл, вирівняло йому шлях до слави, й що розмноження їх дасть можливість прицепляти спірілли усій нашій нації, а се дасть Тарадієнку безперечно право на титул *«pater patriae»*, або по нашому «Батько України»... Солодкі мрії!...

V.

Шануючи кращі традиції українофільства, ми бажали справу розповсюдження та прицеплювання наших національних мікробів зробити цілком легальною. З тією метою Тарадієнко, сховавши до кишені листи до визначних земляків та повний каламар тестевих спіріл, рушив до Петербурга піклуватись про дозвіл. Незабаром по приїзді до Петербурга Тарадієнко написав до мене нижче наведеного листа: «Любий друже!» писав до мене Тарадієнко: я не можу згадитись від того вражіння, яке справили на мене тутешні земляки наші, особливо молодше покоління. Уяви собі, що вони мені задрять і чинять усякі

масток. Власти про се знали, але нічого йому не зробили. Коли б щось подібне було в Австрії,—коже Столипін—то злочинця арештували б і забрали б його листування.

◀ *Доля Гната Хоткевича.* Як повідомлялось у нас, у Києві було арештовано українського письменника Г. Хоткевича. Тепер газети приносять нові звістки—Гната Хоткевича переводять в Харківську тюрму. Робиться це з тим, що справа за яку мали судити Хоткевича ще перед виїздом його за кордон, має розбиратися в Харкові по місцевій приналежності.

◀ *Українські пісні.* В наші часи українська пісня знаходить собі притулок понайбільш десь по далеких закутках, не порушених культурою. Серед робітників вона зникла зовсім. Тим приємніша усяка звістка про неї. 23-го квітня в Кам'янці відбувся військовий концерт.

Об'єднаний хор усіх полків, що стоять у Кам'янці, проспівав де-кілька українських пісень, як наприклад—„Закувала та сива зозуля“, „Ревуть стогнуть гори хвилі“ і т. и., а також дует „Де ти бродиш, моя доле“.

◀ *Холмська справа.* Петербург. Державна Рада вибрала комісію з 15 членів для справи холмського проекту. В її склад увійшло два поляки, п.п. Шебеко і Хшановський, 4 представника центра 9 націоналістів та правих.

◀ *„Темні гроші“ гр. Бобринського.* Петербурзький кореспондент „Кіевской мысли“ запевняє на підставі достовірних джерел, що граф В. Бобринський справді за минулих часів дістав через посередництво Столипіна й Кривошеїна 70 тисяч карбованців на русофільську пропаганду в Галичині.

◀ *Українська громада в Ризі.* 30 березоля відбулись річні загальні збори Членів Української Громади в Ризі. Як вияснилось на зборах, Громада в минулім році святкувала Шевченкові роковини й урядила 14 вечерів, на яких перебувало 1500 душ. На вечерах прочитано 5 рефератів, виступав український хор Громади й виставлялись українські пієси. При Громаді засновано українську бібліотеку. За минулий рік Громада придбала 62 нових членів. По скінченню загальних зборів відбулась чергова 11-та вечірка Громади.

◀ *Українська Громада у Варшаві.* 31 березоля и 14 квітня відбулись чергові вечірки Громади. Перша відбулась у бенедікціонній хорі Громади, відомого як у Варшаві, так і по-за Варшавою. Немало було людей, які приїздили з околиці послухати українських співів у Громаді. На останній вечірці було виставлено „Борці за мрію“ при участі 2 артистів з трупи Ярошенка. Вистава пройшла гарно. Публіки було багато на обох виставах. При „Громаді“ ще перед великодними святами відкрилась бібліотека.

прикраси та перешкоди. По Петербургу вже йде про мене слава, як про людину без десятої клепки. Пустили сю чутку молоді компатріоти. Я сам чув, як один з їх казав про мене до другого: «Я просто не йму віри, щоб такий безв'яз міг справді зробити отсей винахід!» А другий додав: «Та се просто дурниця отсей винахід!» Звичайно, мене се не крихітки не дивує. Тиж сам гаразд тямю, що ніколи один українець не визнає талантовитости другого. Охоче слухатиме він авторитету чукинця, але з дикою насолодою потопче й понизить особу свого компатріота. Така вже українська вдача і це мабуть причина загального поневолення нашого народу. Аж ось коли я зрозумів Шевченків сарказм на Богдана. У мене в самого зародився жаль на його, що занадто мало повідруб'ював нездатних до культури українських голів! Аж ось коли зрозумів я помилку Івана Мазепи, що не схотів з корінням винищити клятий рід Кочубеїв, Галаганів, Пушкарів то що, а заходився політикувати. Але годі! Жаль мій росте й дужчає, і я звєріююся в будучинні нашого народу. Правда, старше покоління краще до мене відноситься, але з того мало зиску. Наприклад я був у нашого славнозвісного незрівняного батька¹⁾,

¹⁾ Як відомо, кожен українофіл доживши до 50 років має право на титул Батька України.

◀ *Чорносотенці й українство.* У суботу, 28 квітня, в аудиторії старого київського вокзалу для побільшення контів чорносотенного києво-соломенського одділу союзу імени Михаїла Архангела трупою „малоросійських артистов-любителей“ під орудою І. Д. Сябро виставлено „Наталку Полтавку“ і „Кума Мирошника“. Видно чорносотенці не гидують творами письменників сепаратистів коли треба побільшити свої пошарпані фінанси.

3 Галичини.

◀ *При українським академічнім Товаристві „Січ“ у Відні* існує статистично-інформаційна комісія, якої ціллю інформувати прибуваючих до Відня про віденське життя, обставини і відносини. Тому проситься звертатися по ті інформації на адресу: *Ukrainischer Verein „Sitsch“ zu Wien, VIII. Bennogasse, 29.*

◀ *Справа з українським університетом у Львові.* Зважаючи на те, що австрійський уряд все одкладав домагання українського парламентського клубу про заснування українського університету, клуб постановив зробити обструкцію. Коли в палаті обговорювалась еміграційна справа, о. Фолієові доручено було задержати її як найдовшою промовою. Палата, зібравшись 4 травня в 11 г., була певна, що справу цю буде обговорено за 1½ години і що український промовець говоритиме 15—20 хвилини, але о. Фоліє не кінчав промови. Тоді президію клубу запрошено було на розмову з міністром внутрішніх справ Гайнольдом, що заступав місце хворого прем'єр міністра Штірка і міністром народньої освіти Гуссареком.

Підчас цієї розмови українські послы вказали на задержування справи з заснуванням українського університету і на те незадоволення, що викликає ця задержка в української людности. Після довгої розмови президію клубу пообіцяно, що незабаром клубові дано буде певну задовольняючу відповідь в справі заснування самостійного українського університету. Коли стали відомі результати цієї розмови, о. Фоліє закінчив свою двох-годинну промову і палата могла далі обговорювати свої справи.

З Відня переказують, що постанова цісаря в справі українського університету вийде цими днями.

17 травня н. ст. в Відні відбулося віче українських студентів віденського університету. На віче прибуло коло 400 душ. Прибули послы Дністрянський, Колеса, Сміль-Стоцький, Левицький, Петрацький. Винесено резолюцію про самостійний український університет у Львові, а до того часу теперішній львівський університет повинен мати утравквістичний характер.

◀ *Нова ілюстрація деспотизму й несправедливости польських шкільних властей.* В перемиській гімназії є учителем Мих. Крушельницький. Це молода людина, з гарячим чутливим серцем,

де були зібрані й інші патріоти, між котрими був наприклад Рачкий, директор департаменту міністерства.

Ой, колиб ти бачав, як зацікавились усі зібрані моїм винаходом, яке зворушення запанувало на їх обличчях, коли крізь мікроскоп вони побачили наших національних мікрофітів. Славнозвісний батько розперезав очкур, насипав на голову сміття й вимовив, чудно хитаючи головою: «Нині відпущаєши раба твого, владику!» а потім став пхикати а ще трохи згодом смикнув добру чарку горілки. Пан директор попросив понюхати каламарчик, а понюхавши, голосно гікнув і вже більше нічого не сказав.

Усі запевнюють мене, що се добрі ознаки, але справа моя ані трохи не посувається. Взагалі я абсолютно збивсь з пантелику і не знаю, що мені робити.

Перечитавши сей лист я занепокоївся. Чи не дістав мій приятель остаточно *tania grandiosa*²⁾ хворобу, що дійсно сталася національною, бо сливе всі визначніші й невизначніші Українці страждають на неї. Ледви котрий із них в патріотичних цілях напише якусь «Сіру кобилу» або про

²⁾ Психічна хвороба, коли божевільний вважає себе за гонія.

ще не захоплена кар'єризмом як то буває часто з учителями в українських гімназіях. З Крушельницького був розумний педагог і гарна, сердечна людина. І от коли перемиська гімназія страйкувала з приводу смерті Чорнії, коли власті розпустили вищі чотири класи і оповістили нові вписи, Крушельницький дуже гарно установився до учнів і не повставав проти їхнього патріотизму. Та проти такого гуманного поводження Крушельницького з учениками повстали польські власті і, як подають часописи, Крушельницького увільнено з посади.

◀ *Помилування.* Зі Львова маються звістки, що царь наказав припинити переслідування проти учасників заколог у львівському університеті в 1910 році. Помилувано всього коло 100 українських студентів.

◀ *Концерт „Бандуриста“.* В помешканні „філгармонії“ відбувся концерт „Бандуриста“, чистий дохід з якого призначено на ювілейний дар Іванові Франкові. Величезна зала була повна, а всі артисти дійсно вражали високо-артистичним виконанням своїх номерів. Особливо ж захопила усіх присутніх своїм голосом п. Крушельницька. В антракті по першій частині концерту улажено д-ру І. Франкові який явився також на концерті величезну, бурливу овацію і в цій овації взяла участь уся тисячна публіка.

◀ *Товариство „Поміч Молодіжи“.* У Львові заснувалось нове товариство українське, яке поставило собі метою дбати про поліпшення матеріального становища шкільної молоді української. Товариство має будувати та утримувати дома з дешевими або безплатними квартирами для учнів, діставати для них безплатний харч, одіж, підручники, давати хворим лікарську допомогу й инш.

◀ *Польська нетерпимість в народніх школах.* 15-го травня н. ст. школа ім. Сенкевича святкувала іменини свого директора.

До цієї школи ходить 200 українських учнів. На це свято з кожної класи вивчив один учень декламацію. Якийсь учитель наказав вивчити якогось вірша хлопчиків й по українськи. Але ж коли діти зібралися в залі і хлопчик хотів читати вірш українською мовою, вшехпольські вчителі прогнали його кожучи, що то польська школа і українською мовою ні говорити, ні деклямувати щось не дозволяється. Факт цей хоч і дрібний, але ж дуже яскраво ілюструє „рівноправність“ і в айме „братерство“ в народній школі.

◀ *Вшехпольські Донкіхоти.* Вшехпольську голоту міста Львова, з приводу певного засновання українського університету у Львові, огортає божевільний страх. Вони розуміють, що їх гадючого сичиння проти українського університету ніхто не слухає і що університет у Львові повстати мусять, тому понали в якусь дурійку. Зачули вони, що 16 травня мали українці Львівські святкувати пам'ятку Свободи і зі страху привиділися вшехполя-

кам українські демонстрації у Львові. „Slowo polskie“ і „Gazeta Narodowa“ помістили алярмуючі вісти, що до Львова мають в день Свободи прийти „руські хлопці“ на демонстрацію в справі українського університету і визвали „польське сполученство“, щоби вони як один стануло до оборони Львова. Наслідок того аярму був такий, що дійсно вся „ридерська“ ляхва боялася до полудня вийти з хати і всі публичні городи і улиці були майже пусті.

Тільки з полудня, коли аж поліція оголосила урядовий комунікат і всюди почали заспокоювати „відважне сполученство польське, що українцям про ніяку демонстрацію навіть не сміється вступив в польську молодіж і инших Донкіхотів войовничий дух і великий натовп вирушив на „одець“ міста Львова. Коло 9 години вечера зібралося кількасот польських академиків і почали волочитися по улицях міста Львова, вигукуючи польські пісні.

До молодіжи прилучилася, як пише „Slowo polskie“ сила „поважних обивателів“ так, що повстав кількатисячний похід.

Коли підчас походу пустив хтось чутку, що на високім замку нараджуються вже „руські хлопці“ і зараз прийдуть до міста, повстал серед товпи страшна паніка. Похід рушив під університет, який був ясно освічений а двері на розтвір відчинені, щоби в разі потреби прийняти в своїх мурах гостинно польських Донкіхотів.

Дійсно божевільна дурійка вшехполяків.

Львівські українці про ніяку маніфестацію у Львові навіть не думали, а се видно хочой з того, що якраз 16-го травня урядили в підльвівських селах около 130 торжественних обходів Свободи, на які виїхали з рефератами українські академіки і старша інтелігенція а у Львові уладили лише відчит в „Львівській Русі“.

3 поля літератури й науки.

◀ *Нові книжки.* Вже продається по українських книгарнях „збірник присвячений пам'яті 50-х роковин смерті Тараса Шевченка“ вид. „Комітету по упорядкуванню Шевченковських свят у Москві“ ціна збірника 1 р. 50 к.

◀ *Новий твір В. Винниченка російською мовою.* У IX збірникові „Земля“ уміщено новий твір В. Винниченка російською мовою „На в'єсахъ жизни“.

◀ *Переклади з української мови.* В 4-тій книжці „Нового журналу для всіх“ уміщено в перекладі на російську мову оповідання В. Винниченка „Таємність“—„Таинственность“.

У 1-му № російського журналу „Завѣты“, що почав виходити у Петербурзі з априля, уміщено переклад оповідання М. Коцюбинського „Тіні забутих предків“, що друкувався в „Л. Н. В.“—„Тѣни забытыхъ предковъ“.

«годівлю свиней», як уважає себе національним письменником, а не доведи Господи надряпає «Поезію в прозі», тоді вимагає ще за життя монумента! В усякім разі—се загортання в тогу невизначного генія—було недвозначною ознакою. Але що я міг допомогти? Ткнувся я до одного старого патріота, потім до другого—усе прихильників Тарадієнка, але дістав я одну відповідь: «Я сього й сподівався, я був певен, що з того пива не буде дива!» Вже я намірився їхати до Петербурга, кола се зовсім несподівано прибігає до мене Яцуня і ще з пороги гукає: «Триумф! Триумф! чи ти вже знаєш, що Тарадієнко повернувся, що він досяг найвищого успіху і що тесть запрохує значних людей на великий бенкет до себе!».

Я аж скаменів з подиву та несподіванки. «Ти одержав запитання на сьогодні?» спитав мене Яцуня.

«На сьогодні?» повторив я: «Хіба сьогодні бенкет?»— «Та сьогодні! сьогодні-ж! Я був певен, що тебе запрошено!» Я зблід, але удаючи байдужного спитав: «Як усе склалося?»

О, се була правдива казка з Шехерезади!

Ціла історія Тарадієнкового успіху свідчить про те, що Пан-Біг іще піклується долею України. Попереду Тарадієнку не щастило, земляки не сприяли йому, здавалося, його справа згинула. Але Тарадієнко не в тім'я битий: він заприязнився

з головним камердінером міністра справ внутрішніх, почав пускати бісиків камердинеровій жінці й через цю протекцію добився авдієнції у міністра! О, міністер людина розумна, з ясною головою! Він відразу зрозумів вагу Тарадієнкового винаходу, дуже ласкаво віднісся до Тарадієнка, просив продемонструвати на живій особі і навіть дозволив прищепити *spirillum ukrainofilicum* одному з своїх кур'єрів. Дослід був незвичайно вдатний, бо вже через 10 минут кур'єр вирячив баньки і з великим чутем став шепотіти! «Вітчино моя!... Заплакана нене!.. Сиротино, плачеш над Дніпром!... Потім став рюмсати, а нарешті попросив горілки й «малоросійської» квбаси, потому вдарив гопака. Міністер остаточно переконався о вазі винаходу й призначив Тарадієнкові премію за його многотіну працю з секретних сум поліційного департаменту в розмірі 5 тисяч карбованців... Але се ще не все. Пан міністер приобіцав, що зробить «циркулярно» припис прищеплювати всім Українцям *Spirillum ukrainofilicum* до закону 18-го мая 1876 року «раз'ясненіє», як додатковий пункт. Особливо мають піклуватися земські начальники про вціплювання *spirillum* селянам. Тоді на думку міністра, цілком будуть неможливі такі розрухи черці, як от полтавсько-харківські або галицький селянський страйк. Тай взагалі Тарадієнко запевнив

◀ *Нарис історії української літератури мадярською мовою.* Під заголовком *Kisorozok, Irta Franko Ivan* вийшов окремою відбиткою із мадярської енциклопедії історії літератур нарис історії літератури українського народу на тлі його культурного розвитку. Ся стаття, що обіймає ст. 159—486 великого лексиконового формату, написана була д-ром Франком наслідком записки проф. будапештського університету др. Ашбота ще 1907 р. німецькою мовою і під доглядом того-ж проф. перекладена на мадярську мову одним із його студентів. Відбитку украшено подобизною Київ-оцерської Лаври, поміщеною над титулом, і маленьким рисунком двох українських хлопців біля скрині, поміченим під закінченням тексту.

◀ „*Искусство*“ в ч. 1—2 за біжучий рік умістило статті:— С. П. Яремич: „Живопись Андреевской церкви въ Киевѣ.“—Проф. Г. Павлукич: „Творчество Растрелли въ области церковного искусства“. В ілюстраціях знімки з ікон Андреевської церкви художника А. Н. Антропова, а також загальний вигляд цієї церкви та інших будівель роботи Растреллі.

Яремич в своїй статті дає дуже цікаву характеристику відношення духовного уряду до художньої творчости на релігійні теми, „синодального живописця“ Антропова (родом українця), що розмалював Андреевську церкву разом з гравером і живописцем священиком Г. Левицьким. Тут же уперше виявив свій хист і син. його—знаменитий оісля-художник Д. Г. Левицький.

◀ „*Искусство*“ ч. 3—4 умістило велику дуже гарну статтю А. Сластьона про талановитого українського художника П. Д. Мартиновича. До статті додано прекрасно зроблені знімки з рисунків і картин Мартиновича: „Київський брацький монастирь“, „Автопортрет“, „Баби хліб печуть“, „Козак Кричака“, „Чумак Х. Мигаль“, „Оксана Буштримиха“, „Мигаль“, „Домик Петра Вел. у Києві“, „Рисунок“.

◀ На відбудовання батумського палацу товариство „охраны и защиты памятниковъ искусства и старины“ одержало від графа Кам. Розумовського 5.000 карб. Роботу по реставрації цього видавцішого пам'ятника будівництва на Україні XVIII століття розпочато ще торік. Цього ж року робота почнеться з 1 червня під доглядом архит.-художника Білогруда. Т-во охорони старовини хоче завести в цьому палаці школу, щоб таким чином забезпечити цілість будинку. В цій справі т-во вже звернулося до чернігівського губернатора.

◀ Вийшло 4 ч. „Украинской Жизни“. Зміст.—О культурномъ творчествѣ. М. М. Могилянского. — Украинскій этнографизмъ. Проф. Н. Ф. Сумцова.—Герценъ и Украина. А. Хатченка.—Объ украинизаціи средней и высшей школы С. А-вича—Рыцарь долга (памяти В. Д. Гринченка) С. Е-мова.—Современная украинская лирика С. Ф. Русовой. На текущія теми. С. А. Ефремова. На Украинѣ и внѣ ея. Библиографія. Оtvѣты редакціи „Украинской Жизни“. Объявленія.

міністра, що се буде безпека лояльності українського народу... Ти розумієш казав радісно Яцуня—як з'увів Тарадієнко взяти міністра, як обійшов його, як з'увів погодити вимоги патріотів з вимогами державного урядовства! О, яка се мудра голова! Яка це геніяльна людина!»

В міру Яцуниного оповідання якесь невимовне чуття опанувало мною. При послідних словах я схопився з місця і, не прощаючись з Яцуню, побіг просто до Тарадієнка. Вхід до господи Тарадієнків був пишно освітлений і мав празниковий вигляд. Нервово подзвонив я до дверей. Гарно вбраний у якусь ніби ліврею парубок відчинив вмені двері. У прихоложій з приємно усміхненим обличчям стояв Тарадієнко, але вглядівши мене вираз йому змінився й крижаним голосом промовив він до мене: «А просимо! просимо! не ждали, але просимо... до кабінету». Тут вже я не витерпів:

«Пане Добродію! Я прийшов до Вас в справі мого ви-находу спіріл українофілства. Я не кажу дати мені усі 5 тисячів, але Ви розумієте, що половина належить мені. От-же прошу без жадних скандалів дати мені мою частину, бо інакше присягай бі, я всім доведу, що Ви самозванець».—«Пане Добродію!» відповів Тарадієнко і я не пізнав його голосу. «Ви занадто хапаєтесь. Але зважаючи на Вашу вдачу, я Вам

Україніка в чужих виданнях.

На відому ворожу Українцям статтю П. Струве, поміщену в 1-ій книжці *Русскої Мисли* (часть II, ст. 65—86) п. з. „Общерусская культура и украинскій партикуляризм“ помістило тепер *Русское Богатство* широку відповідь впливового журналіста, що підписався буквами В. М.-а п. з. „Українство и русская интеллигенція“.—Берненські *Lidove Noviny* помістили на днях довшу статтю про український університет у Львові, осуджуючи польський угніт, а праська *Union* подала передовицею про мадяризацію угорських Русинів через церкву.—У французьким журналі *La Revue pour tout* (ч. 13 б. р.) помістив п. І М-ов статтю, пз. *De la litterature Oukrainienne*, де подано огляд сучасної української літератури, з'окрема троха ширше про Коцюбинського та Лесю Українку. До статі додано й кілька уривів з названих письменників.—В петербурзьким *Русск-ім Библиофил-і* в 1 випуску за 1912 р. поміщено м. п. згадку про ювілей укр. письменника Ев. Гребінки.—В *Речи* поміщено тоді ще рецензії на отей українські видання: Е. Коцюбинського на Коцюбинського „Разекази“ Т. 1 (ч. 23), Ст. Городецького на „Ураган“ Чупринки (ч. 44) та Могилянского на В. Винниченка: *Твори* Т. IV. (ч. 348)—В харківським щомісячнику „*Трудъ и Искусство*“, присвяченім проведеню штуки в народню трудящу масу, находимо в чч. 1. та 2. простору статтю С. Вірченка „Мотивы поэзиі Шевченка и ихъ выраженіе въ музыкѣ“. В ч. 3. в хроніці кілька заміток на українські теми, власне про гарний „вечір кобзарів“ в Полтаві, де прочитано виклад І. Яворницького та де кобзарі Пасюга, Кожушко та Кучеренко виконали кілька точок на кобзах, бандурах та лірах. В замітці „Українська рѣзба по дереву“ йде річ про артистичні праці п. Мавберга. Далі згадується про Шевченківський вечір у Ваках та стаціі Каменський (на Донщині). Вкінці кілька слів про „Малоросійскій кружок“ в Сумах (Харківщина), який поставив за р. 1911 38 вистав та 1 концерт та ще про „Театръ въ деревнѣ“ на Полтавщині.—В 3-ій і 4-ій книжці „*Русское Богатство*“ надруковано в перекладі статтю О. Герцена „Новая фаза русской литературы“, що свого часу появилася була тільки по французьки. Герцен, спинюючися над ганебною ролею Каткова і прочих обрусителів, згадує і про українців. „Українські письменники—пише він—бажають друкувати книжки українською мовою. Вони не почувать великих симпатій до Росії... та не мають ніяких підстав, щоб і почувати їх. „Се польська інтрига—горляють „*Моск. Вѣдомости*“,—вони хочуть відділитися!“—„Мовчїть,—нагадують ім з усіх боків,—чи-ж ви не знаєте, що під теперішній час ви веде те людей просто в казмати!“—„Се мені байдуже“,—відповідає стоїчна газета.

◀ *Шевченко в західно-європейській пресі.* В італійським журналі „*Soreto*“ поміщено в ч. 2 (ст. 1—6) замітку І. М-фа г. з. Taras Shevchenko“ а в додатку до числа й портрет Шевченка. Тую-ж замітку—з незначними змінами—передрукував і по французьки тижневник „*La Revue pour tout*“ у ч. 9. (ст. 12—14). Замітки ці се ювілейні сільветки переважно біографічного змісту.

дарую сей шантаж. Лиш прошу сейчас винестися з моєї господи. Парубче! випровадь зього пана!» Ми глянули один на одного, ще раз глянули, потім я вийшов...

Та я не дбаю про особисті образи. Колись то порахуємося! Я патріот, я цікавлюся загальним добром. Але я не можу второпати і се мене дивує, чому „додаткове роз'ясненіє“ до закону 1876 року не входить досі до життя і не робить міністер нових приписів циркулярних... От-так завжди у Росії: все українське припинюється, припиняється, тиснеться і найкращі винаходи або ідеї наші гинуть по теках міністрів. Але на доказ моєї безсторонности мушу додати, що я справді чув і, зважаючи на міцну Тарадієнкову вдачу, тому можна поняти віри, що Тарадієнко хоче зробити подорож по всіх українських краях, щоб користаючись за кордоном політичною свободою,—прищеплювати австрійським та американським Русинам *Spirillum ukrainofilicum*.

Француз про Українців і Москалів.

До Києва, як повідомляє «Рада», прибули семи днями з Полтави два французькі мандрівники Андре Мартен і Габріель Шефле, члени париського географічного інституту, що відбувають подорож довкола світа.

Париський географічний інститут призначив ще 1906 р. премії, одну, 150.000 франків, а другу в 50000 тому, хто пішки назначеною дорогою обіде навколо земної кулі 65.000 кілометрів до 1912 року. Кожний з мандрівників повинен іти один і з дороги подавати до інституту вражіння своєї подорожі. 27. січня 1907 р. в сю мандрівку вийшли з Парижа в різні напрями 22 особи, але тепер подорожує їх тільки 8. Інші або відказалися від дальшої мандрівки, або погинули. Поперед всіх ідуть Шефле та Мартен. За 5 років своєї подорожі обійшли вони Західну Європу, Балканський півострів, Африку, Малу Азію, Персію, Кавказ, Південно-Східну Росію і тепер подорожують по Україні. В Києві довелося одному з київських Українців балакати з Андре Мартеном і його жінкою, котра хоч і не член інституту, але ходить з чоловіком і тільки на великих переходах переїздить за ним.

На питання, яке у нього вражіння з подорожі по Росії, відповів Мартен, що Росія зробила на нього дуже миле вражіння і зараз же почав розказувати про подорож свою по інших краях. Особливо не подобалася їм Персія, де їх прийняли за революціонерів і їм трохи не на кождім кроці доводилось зустрічатися з перешкодами. В південно-східній Росії — каже Мартен — народ привітливий і ввічливий, але все-ж таки мандрівникам не раз доводилося мати неприємности з усіма розбішаками. Зате Харків, Білгород, Полтава та Київ роблять на них найкраще вражіння з усієї подорожі. La petite Russie, — каже Мартен, — се чудовий край, тут подорожувати рай.

— Невже ви помітили різницю між la petite Russie і Великоросією.

— А як же! Різниця велика і подорожньому чоловікові вона особливо кидається в очі, коли він іде через села.

— В чім же саме різниця?

— В усьому. Як в манері поводитися з чужою людиною, так і в їх житті. Особливо ж нас подорожніх чарує їх гостинність. Великороси якісь грубіші і в поведінні неохайні і байдужі. У селян же сього краю скрізь чистота, і охайність і самі вони такі милі, що коли-б і далі було так подорожувати, то мандрівка була-б не страшною, а приємною забавою.

Наші селяне дуже цікаві і розпитували мандрівників не тільки про них самих, а і про те, що де вони бачили.

— Ну, а в містах ви теж помічаєте різницю чи ні?

— Ні, у великих містах се якось не так помітно, правда тутешні горожане простійше поводяться з нами, але приймали нас скрізь добре, окрім Астрахані, де довелося мати пригоду з п'яними і Курська, де дивились на нас, як на шпіонів.

— А яке по вашому найкраще місто з тих, що ви бачили у Росії.

— Поки-що мені найбільше подобається Київ, Москва гарна тільки Кремлем, Київ же — се давний город і я назвав би його маленьким Парижем. Я ще не встиг всього його обдивитися як слід, але архітектура Лаври, Миколаївського, Михайлівського, монастирів та Софіївського собору заставила мене довго любоватися нею, такої сили і простоти в архітектурі я ще не стрічав. Взагалі і від роскішних городських будинків і маленьких але чистих селянських хат і від самих селян останеться у мене на завше дуже гарне вражіння. Галичини і la petite Russie не годні забути подорожні: ці країни так схожі одна на другу і так хороші, що в них можна осісти на завше.

Мартен був дуже радий, коли почув, що в Києві є Український «Клуб» і обіцяв зайти туди в неділю, щоб ще краще познайомитися з сею як він каже, симпатичною нацією. Мартен просив, щоб у клубі можна було йому продавати власні фотографії, з продажі яких мандрівник виключно удержується.

Про свою мандрівку пересилають мандрівники постійні звіти до географічного інституту, в яких головню обгортають економічні відносини країни, мандрівників наглядають спеціальні контролори.

Книжки, надіслані до Редакції:

II. *Оправката*. „Народний представник“ Ловкобрешепко Харків. 1912 р. ціна 15 коп.

I *Волошиновський та інші*. Розмови про кооперацію (збірник статей) видавництво „Дністер“ (в Кам'янці-Подільському). 1912 р. ціна 15 коп.

I. *Волошиновський*. „Дріжджі“ (оповідання з селянського життя). Видавництво „Дністер“ в Кам'янці-Подільському. Київ 1912 р. ціна 30 коп.

Спростування.

В числі 19 „Снопа“ автором допису „з землі війська Запорозького“ помилково зазначено *Коист*. Гейко, тоді як правильно *Стратон* Гейко.

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

Подорож.

20—21 травня має відбутись подорож з Харківка до Києва на велосипедах; от-же запрошуємо охочих українців приєднатись.

Маршрут буде укладений по загальній згоді єсть бажання проїхати такими шляхами, щоб захопити райони по р.р. Ворсклі, Пелу й Сулі: так само побувати в м.м. Полтаві, Миргороді, Лубнях і инш.

Подорож має бути досить цікава, бо Полтавщина особливо весною має чарівний вигляд.

Обертатись просимо листовно на адресу редакції „Сніп“ — для П. М.

Подорож на Тарасову Могилу, призначена на 13—14 трав. не відбудеться, бо записалося дуже мало учасників. Справді, ми байдужі навіть тоді, коли мова йде про нашу розвагу. Либонь, незабаром переробимось зовсім на ходячі трупи... Нехай громадянство нарікає виключно на себе.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1912 РІК НА ЖУРНАЛ
«ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА В КИЇВІ»

Ціна на рік—5 карб., учням—3 карб. Адреса редакції—Київ, В.-Володимирська, 42. 1—1

Приймається передплата на щоденну популярну ілюстровану часопись

„НОВЕ СЛОВО“,

що виходить у Львові щодня, крім неділя та свят українських.
Умови передплати: на рік 18 корон, на 1/2 року 9 к., на 1 місяць 1 к. 50 сот.
Адреса: Львів, ул. Домініканська, ч. 11. 1—1